

II 66411

GLASNIK MUZEJSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO

XII, 1931

POSEBNI ODTIS

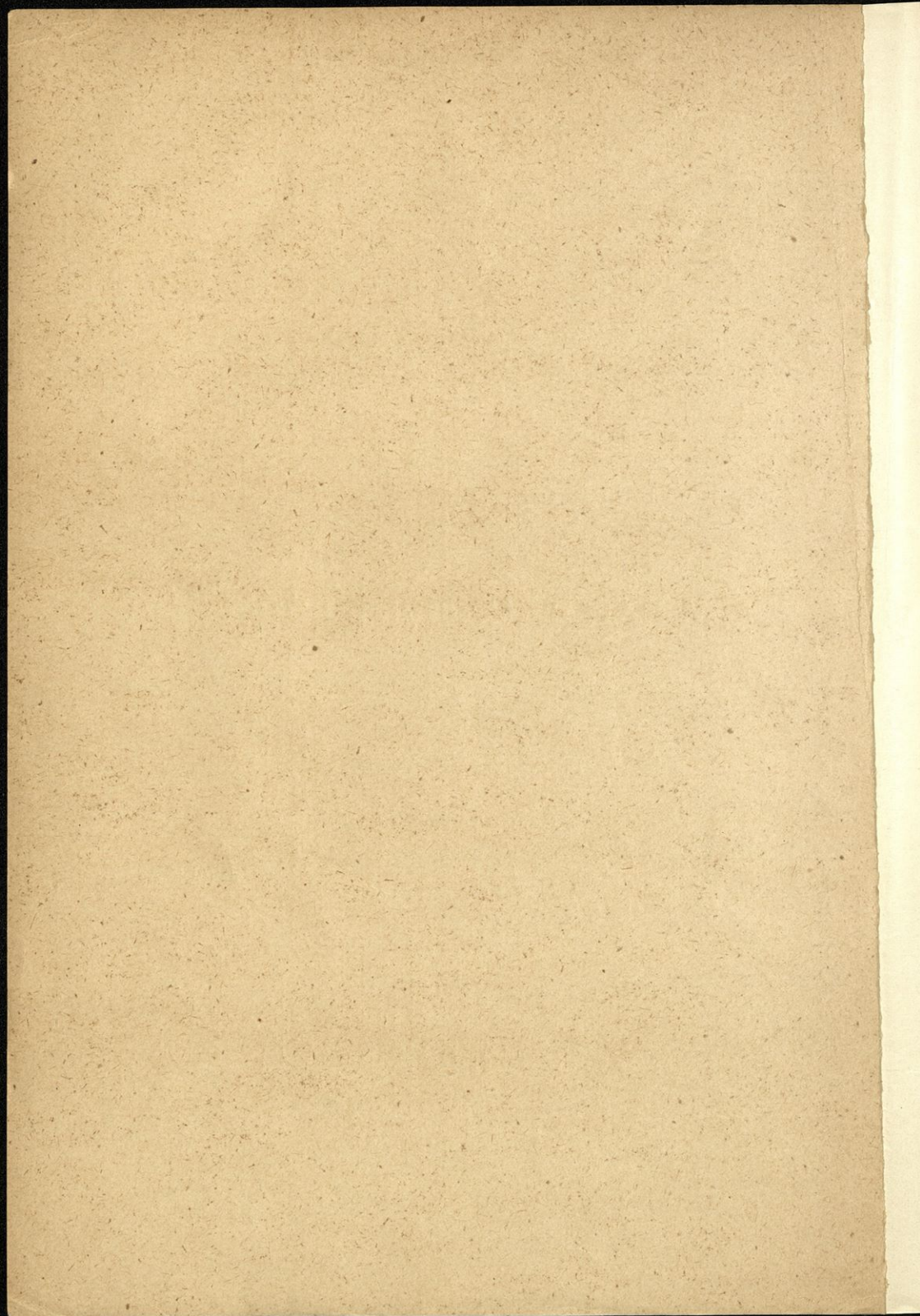

DR. FRAN ZWITTER

NOV SEZNAM FRANKOFILOV
V NAPOLEONOVILIRIJI

LJUBLJANA 1932

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Nov seznam frankofilov v Napoleonovi Iliriji.

Fr. Zwitter.

Avstrijska vlada in špijonaža sta se zelo podrobno in natančno zanimali za vse pristaše in simpatizerje francoskega režima v deželah, ki so bile odepljene od habsburške monarhije. Zato so sezname frankofilov zelo važen vir za vprašanje razvoja javnega mnenja v Iliriji; to so pokazale Vojnovičeva studija o padcu Dubrovnika in Kidričevi studiji o prostozidarjih v slovenskih in hrvaških zemljah Ilirije.¹ Tem doslej znanim seznamom iz avstrijskih arhivov naj tu dodam nekaj novih, ki so jih sicer tudi zbrale avstrijske oblasti, vendar pa so ohranjeni danes v arhivu francoskega zunanjega ministrstva.

Marmontu so 15. junija 1810 sporočili iz Novega mesta, da so dobile avstrijske obmejne oblasti sezname onih Ilircev, ki jih morajo v primeru, da bi prestopili avstrijsko mejo, zavriniti, nekatere pa celo aretirati in odvesti v Celje. Poročilo je zasnovano seveda na podatkih francoske špijonaže; avtor ni znan, ker nam je poročilo ohranjeno le v izvlečku, ki ga je Marmont dodal svojemu pismu vojnemu ministru z dne 27. junija 1810, v katerem ga obvešča o tem sovražnem aktu avstrijskih oblasti. Vojni minister je poslal nato kopijo tega pisma cesarju, ki je potem naročil zunanjemu ministru, naj dunajski poslanik grof Otto protestira na avstrijskem dvoru proti takim skoraj sovražnim ukrepom, ki ne ustrezajo prijateljskim odnošajem in ki jih je brez dvoma zakrivila samo gorečnost in morda zlobnost podrejenih oblasti, ter da zahteva njihov preklic.² Incident je bil s tem pač poravnán, nas pa zanimajo tu sezname Avstriji nesimpatičnih Ilircev, ki so pridejani Marmontovemu pismu.

V celoti so obstojali štirje taki sezname. Prvi od njih vsebuje tiste Ilirce, ki jih je treba aretirati in odvesti v Celje; podpisan je od princa Hohenzollernskega, t. j. Frid. Franca princa Hohenzollern-Hechingenškega, poveljujočega generala v Notranji Avstriji.³ Druga lista vsebuje tiste Tržačane, ki jih je treba zavriniti na meji; izdana je bila v aprilu 1810 in podpisana od celjskega okrožnega glavarja barona Juriča. Vse to velja tudi za tretje listo, samo da se tu v nasprotju z drugo ne navajajo posamezna imena, ampak omenja samo pavšalno, da obsega kakih 30 imen, skoraj samih tržaških Judov. Četrta lista še ni prišla Francozom v roke, ker je bila pravkar izdana; o njej so zvedeli samo, da je obširnejša kakor prve tri.

Tako izvemo za posamezna imena samo iz prvih dveh list. Pri tem vidimo na prvi pogled, da je le malo imen pravilno pisanih, ker sta pač seznama ohranjena le v slabem prepisu, potem ko sta prešla celo vrsto rok. Če jih pa primerjamo z imeni članov ljubljanske prostozidarske lože,⁴ vidimo, da je velik del naših proskribirancev (tu označen z zvezdico *) pozneje med prostozidarji; kar se pa tiče ostalih imen, je razlika seveda v tem, da se omejuje Kidričev seznam na Ljubljano, kjer pa navaja mnogo več imen, dočim imata naša seznama tudi podatke za Trst. Pri tem pridemo do zanimivega rezultata, da je bilo frankofilov tudi v Trstu mnogo in da so bili, kakor je razvidno iz opazke o tretji listi, za Francijo posebno zavzeti tržaški Judje; če primerjamo s tem Vojnovičeve ugotovitve za Dubrovnik⁵ in znano dejstvo, da se je v tej dobi naselil v Ljubljani pod francosko zaščito po več stoletjih prvi Jud, smemo sklepati, da so bili Judje v Iliriji splošno frankofili. Kar se pa tiče Ljubljančanov samih, je važno že dejstvo, da je nastal naš seznam v prvih, sezname framazonov pa v zadnjih mesecih francoske vlade (noben seznam pred 1813). Pri vsej nezanesljivosti vseh poročil, ki izhajajo od špijonaže, je zato vendar do neke meje mogoče ugotoviti s primerjanjem razvoj javnega mnenja v Iliriji. Tu hočem le publicirati gradivo in se ne spuščam v podrobnejšo identifikacijo imen in interpretacijo seznamov;

¹ Vojnović L., Pad Dubrovnika II, 415—418. — Kidrič Fr., Francosko-ilirska loža prijateljev rimskega kralja in Napoleona v Ljubljani, Slovan XII (1914); Framazonске lože hrvaških zemelj Napoleonove Ilirije v poročilih dunajskega policijskega arhiva. Rad, 206 (1915).

² Prepis Marmontovega pisma, Archives du département des Affaires Étrangères, Autriche, Corr. pol., 386, št. 190; kopija pisma vojnega ministra cesarju, ravnotam, 387, št. 7; kopija pisma dunajskemu poslaniku, ravnotam, 387, št. 17.

³ Wurzbach IX, 214.

⁴ Kidrič Fr., Francosko-ilirska loža, str. 12 in 58.

⁵ Pad Dubrovnika II, 22, 114 sl., 418.

opozarjam le, da srečamo med drugimi znanimi imeni tudi Simona Kremnitzerja, ki je bil v začetku Ilirskih provinc še v francoski policijski službi.

Prva lista.

Alborgetti* ⁶	Kameneih
Alborgetti (Marc)	Kermel
Alton	Korn* ¹⁷
Bagliariccio* ⁷	Kosmann* ¹⁸
Caspar	Kraile
Cavezzi	Kremnitzer
Collnizia (vice-capitaine du Port de Trieste).	Krisle (Michel Angelo)
Colloretti* ⁸	Malck
D'Asperg	Marchioli (curé de Glogowitz) ¹⁹
Dessenegger* ⁹	Pasquali (employé au cercle d'Adelsberg)
Domian* ¹⁰	Pesamoska
Hodnick (le Baron) 3 ^e Commissaire Id.(?) cercle de Neustadt	Pesko* ²⁰
Gale* ¹¹	Pirnal
Galle (de Krainburg; un aventurier qui est tantôt à Laybach, tantôt à Trieste)	Rodolphe (fermier de Reifnitz)* ²¹
Gasparelli* ¹²	Rusy
Hallerstein (Baron de)	Smolle
Hohewart (Comte Léopold) ¹³	Tessio
Jemniker* ¹⁴	Vagal* ²²
Kalchberg (de)* ¹⁵	Valentin (François)
Kalsan* ¹⁶	Venazi (rue de l'hospital)
	Wodnig* ²³
	Wurzbach* ²³
	Zesca

Druga lista.²⁴

Almeda	Cahieri	Errera
Alperon	Commando	Fana
Andreossi	Carrodini	Fano
Balassa	Conalith	Facini
Baraux	Curial	Finzi
Baumann	Cussin	Florio
Bergnier	Damiani	Formiginei
Casati	Devalux	Franul
Cavenizzia	Dobler	Fromandite
Cazzi	Donegalli	Gadolla
Cochini	Dubois	Gamsberg

⁶ Pač eden od obeh Alborgettijev (Franc, bivši mag. svetnik v Trstu, pod Francozi apel. svetnik v Ljubljani, ali Jožef, trg. in municipalni svetnik), omenjenih pri Kidriču, l. c., odkoder so tudi ostale identifikacije in korekture.

⁷ Pagliarucci (edini popolnoma sigurni framazon).

⁸ Colloredo, kavarnar(?).

⁹ Pesenegger, profesor.

¹⁰ Damian Ksaver.

¹¹ Galle Franc, trg. in municip. svetnik.

¹² Gasparotti Franc, trg. in sodnik trg. sodišča (?).

¹³ Seveda Hohenwart.

¹⁴ Jeuniker Anton, protomedikus.

¹⁵ Kalchberg, bivši stanovski odbornik.

¹⁶ Kalan Anton, advokat in apelac. svetnik.

¹⁷ Tiskar Korn.

¹⁸ Rosmann Ernest, fiskal.

¹⁹ Jan. Marchioli je izza l. 1813 kaplanoval na Jančah.

²⁰ Perko, bivši oskrbnik na Orteneku.

²¹ Rudolf, trgovec.

²² Vogou, preds. I. inst.

²³ Procureur impérial 1. inst.

²⁴ Tudi v tej listi je mnogo napak, ki jih bo pa mogoče popraviti šele pri identifikaciji posameznih oseb; tu navajam le imena.

Gasparini	Marini	Rietti
Gallomo	Marinitsch (Léopold)	Rosmini
Gentili	Mestran (Jacob)	Sarchi
Gratti	Mellet	Sardi
Griot	Minerbi	Saffaro
Hagenauer (Ignace)	Moratti (?)	Schwitzhofer
Heinrich (Joseph)	Moulon	Seiterer
Holstein (Jean Baptiste)	Muratti	Socher
Justenberg (Antoine)	Nestroy	Steiner
Kasseler	Nigris	Tapia
Kohen	Nozza	Thia
Labrosse	Oblasser	Tamasini (?)
Latil	Oserki	Treves
Languider (Joseph)	Paliti	Valmarin
Laugier	Paximodi	Vandoni
Lavison	Parente	Venziani
Lelli (François)	Penso	Vitali
Lewi	Pericherli	Vivanti
Lazzatto	Pischera	Weber
Łazzatto (Salomon)	Puglia	Zauchi
Mondolfo (Salomon)	Radier	Zauglie
Marburg	Regre	Zenoner

Rimski vodovod iz Nevioduna.

(Začasno poročilo.)

Južnozapadno od Brežic, pod vasjo Izvir (kota 319 specialne karte), se nahaja močan izvir, ki je bilo o njem že dolgo znano, da so ga Rimljani porabili za vodovod Nevioduna. Ko so pomladi l. 1930 napravljali vodovod za novozgrajeni Zdravstveni dom v Cerkljah ob Krki, so se spet poslužili omenjenega izvira. Tedaj so prvič naleteli na močno zidovje nekdanjega rimskega rezervoarja. Na ob tej priliki ugotovljene najdbe je v članku v »Slovenec« opozoril za svojo faro tudi sicer zelo zaslužni kaplan g. Matej Tomazin, ki se je zelo zavzel tudi za nadaljnje strokovno raziskovanje te izredno važne naprave, za kar mu bodi tu izrečena najprisrčnejša zahvala. S podporo kr. banske uprave je podpisani v teku meseca septembra pričel z izkopavanjem, o katerem naj sledi tu čisto kratko poročilo. Končno poročilo bo izšlo v sledečem letniku. Zahvalo izrekam tudi g. Martinu Pleterskemu, trgovcu v Cerkljah, ki je dal v svoji hiši v Dol. Pirošicah na razpologo stanovanje.

Pri postavljanju modernega vodovoda se je žalibog uničil del antičnega rezervoarja še preden se je pričelo znanstveno raziskovanje. Vseeno pa je od antične naprave ostalo še toliko ohranjenega, da jo je bilo mogoče rekonstruirati. Rezervoar (castellum aquae) je sestajal iz 5-15 m debelega zidu na zapadni in severni strani, na ostalih dveh je stene rezervoarja tvorilo skalovje samo. Prvotna višina zidov je znašala 5 do 6 m. Jedro sten je bilo iz opeke, ki je bila zunaj in znotraj obložena z velikimi kvadri. Našli nismo nobenega sledu kakih iztočnih kanalov. Zajezena voda je segala torej v rezervoarju do vrha zidu in je bila po glinastih ceveh, katerih ostanke smo tu in tam še našli, v lahnem padcu speljana do roba grebena. Od tu je padala napeljava zelo strmo v Krško ravnino, kjer se pozna še danes kot premočrtno idoča nasipina. Voda je tu, kjer je bil pritisk večji, tekla najbrž po zidanem kanalu.

Pomladi bomo na tem kraju napravili nekaj poizkusnih rovov. Sicer pa ustreza te vrste vodovod natančno tipu vodovoda, ki ga opisuje Vitruv, de arch. VIII, 6, 8 kot »minore sumptu« izvedljivega

B. Saria.

